

KAROL DĄBROWSKI, SZYMON GRABARCZUK

PRAWNICY WŚRÓD WIKIPEDYSTÓW – PORTRET STATYSTYCZNY

I. UWAGI WSTĘPNE

W trakcie I Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Doskonalenie procesu zarządzania organizacją w zmieniającym się otoczeniu” posłużono się przykładem Wikipedii jako organizacji wirtualnej¹. Ta internetowa encyklopedia staje się wzorem dla narzędzi zarządzania wiedzą w administracji publicznej, czego przykładem jest kanadyjska GCpedia dla urzędników². Wyrasta ona na partnera publicznych instytucji kultury dbając o zachowanie, rozpowszechnianie i spopularyzowanie zasobów dziedzictwa kulturowego. Dla przykładu, w serwisie Wikimedia Commons (repozytorium multimediów Wikipedii i innych serwisów typu Wikibooks, Wikicytaty, Wikiźródła) zamieszczono blisko 100 tysięcy fotografii ze zbiorów niemieckiego archiwum federalnego³. Wikipedia może być narzędziem do badania wędrówki idei w dziejach filozofii⁴; tworzy przestrzeń do

¹ Por. B. Afiniec, *Jak można udoskonalić zarządzanie wiedzą w organizacji*, [w:] *Doskonalenie procesu zarządzania organizacjami*, red. W. Nowacki, WWSE, Warszawa 2013, s. 11; H. Bulińska-Stangrecka, *Kompetencje menadżera organizacji wirtualnej*, [w:] *Doskonalenie...*, s. 173; M. Hordyńska, *Wpływ kultury organizacji na jakość funkcjonowania przedsiębiorstwa*, [w:] *Doskonalenie...*, s. 161.

² A. Płoszaj, *Doświadczenia administracji w Kanadzie*, [w:] *Zarządzanie wiedzą w organizacjach publicznych. Doświadczenia międzynarodowe*, red. S. Mazur, A. Płoszaj, Scholar, Warszawa 2013, s. 134.

³ M. Wilkowski, *Wprowadzenie do historii cyfrowej*, Instytut Kultury Miejskiej, Gdańsk 2013, s. 47. Zob. też. H. Merschmann, *Wikipedia: 100.000 historische Fotos aus dem Bundesarchiv online*, <http://www.spiegel.de/netzwelt/web/wikipedia-100-000-historische-fotos-aus-dem-bundesarchiv-online-a-594434.html>; A. Tarkowski, *Niemieckie Bundesarchiv udostępnia 100 000 zdjęć w Wikipedii*, <http://kultura20.blog.polityka.pl/2008/12/09/niemieckie-bundesarchiv-udostepnia-100-000-zdjec-w-wikipedii/> 14.08.2013 r.

⁴ B. Bomba, *Narzędzia cyfrowe jako wyznacznik nowego paradygmatu badań humanistycznych*, [w:] *Zwrot cyfrowy w humanistyce. Internet/Nowe Media/Kultura 2.0*, red. A. Radomski, R. Bomba, E-naukowiec, Lublin 2013, s. 63.

utrwalania zbiorowej „cyberpamięci”⁵; jest też przedmiotem badań etnograficznych⁶ i socjologicznych⁷.

Jak celnie zauważył Piotr Marcinkowski (wikipedysta o nicku Ajsch), „w rzeczywistości (...) nie mamy praktycznie żadnego wpływu na fakt czy nasi dotychczasowi, a zwłaszcza potencjalni czytelnicy będą sięgać do Wikipedii. Mamy za to wpływ na kształt Wikipedii”⁸. Zdaniem autorów raportu „Młodzi i media” więcej pozytywnych skutków przyniosłoby nauczycielom pokazanie uczniom, jak ostrożnie i rozumnie korzystać z Wikipedii – tego „wciąż nowego, a jednak już najbardziej obszernego i popularnego źródła wiedzy, jakie człowiek miał kiedykolwiek do dyspozycji” – niż jej zwalczanie⁹. Na pytanie postawione przez Magdalenę Szpunar, „czy Wikipedia to zbiorowa mądrość, czy kolektywna głupota”, należałoby dać odpowiedź klarowniejszą: Wikipedia to encyklopedia, która jest tylko i aż zbiorem informacji¹⁰. Żadna encyklopedia nie pretenduje do miana „zbiorowej mądrości”, ale Wikipedia jest jedyną, która w takiej skali gromadzi i udostępnia globalną wiedzę bezpłatnie wszystkim zainteresowanym. W dodatku odbywa się to w sposób nad wyraz żywiołowy¹¹.

⁵ K. Szop-Rutkowska, *Cyberpamięć czyli o tym, o czym (nie)pamiętamy w Sieci. Analiza pamięci lokalnej – Białystok i Lublin*, [w:] *Zwrot cyfrowy...*, s. 147.

⁶ Zob. D. Jemielniak, *Życie wirtualnych dzikich. Netnografia Wikipedii – największego projektu współtworzonego przez ludzi*, przeł. W. Pędzich, Poltext, Warszawa 2013. Syntetyczny i obiektywny opis Wikipedii znaleźć można w: J. Hofmokr, *Internet jako nowe dobro wspólne*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009, s. 166 i nast.

⁷ Zob. D. Jemielniak, S. Skolik, *Otwartość i zaufanie w organizacji opartej na wolnych licencjach na przykładzie Wikipedii*, [w:] *W kierunku zrównoważonej gospodarki opartej na wiedzy w Polsce*, red. P. Sochaczewski, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Białystok 2011, s. 92-104; S. Skolik, *Typologia nieformalnych ról społecznych w Wikipedii*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej Zarządzanie” 2011, nr 1, s. 92-100; S. Skolik, K. Tomczyk, *Otwartość i partnerstwo jako elementy kapitału społecznego w organizacji bazującej na zasadach wikinonii na przykładzie poznańskiego oddziału firmy Wikia, Inc.*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej Zarządzanie” 2011, nr 3, s. 46-57; S. Żurek, S. Skolik, *Pochwała amatora. Rozwój polskiej Wikipedii w latach 2004-2008 na tle profesjonalnej encyklopedii PWN*, „Biuletyn EBIB” 2009, nr 1 (101), online oraz inne publikacje Sebastiana Skolika.

⁸ P. Marcinkowski, *Wikipedia – czarny sen bibliotekarzy?*, „Biuletyn EBIB”, marzec 2009.

⁹ M. Filicia et. alt., *Młodzi i media. Nowe media a uczestnictwo w kulturze*, Raport Centrum Badań nad Kulturą Popularną SWPS, SWPS, Warszawa 2010, s. 117.

¹⁰ M. Szpunar, *Wikipedia – zbiorowa mądrość czy kolektywna głupota?*, „E-mentor” 2008, grudzień, s. 11.

¹¹ M. Danielewicz, *Dlaczego Żaneta jest nieency*, „Duży Format”, wydanie z dnia 5 stycznia 2009 r., s. 13.

II. ISTOTA WIKIPEDII ORAZ JEJ FUNDAMENTY

Wikipedia jest encyklopedią internetową o otwartej treści, co znaczy, że każdy ma do niej dostęp, może rozpowszechniać jej kopie, zmieniać jej treść i rozpowszechniać zmienioną treść (spełnia tzw. Cztery Wolności Richarda Stallmana)¹². Warunki te osiągnięto poprzez zastosowanie tzw. wolnych licencji, będących wyrazem alternatywnego (wobec tradycyjnego zastrzeżenia wszystkich praw autorskich) podejścia do działalności twórczej człowieka. Technicznie rzecz ujmując, każdy ma prawo do założenia konta w Wikipedii, każdy – co do zasady – ma prawo do edytowania każdej strony oraz każdy, pod pewnymi warunkami, ma prawo do wykorzystania treści Wikipedii (także w celach komercyjnych).

Przy tak szeroko zakrojonym kręgu adresatów wyżej wspomnianych wolności niezbędne było ustalenie fundamentalnych norm określających sposób pisanie artykułów oraz podstawy interakcji między użytkownikami Wikipedii, których relacje wymykają się tradycyjnym definicjom autorstwa czy współautorstwa¹³.

„Wikikonstytucyjne” normy statuujące fundamenty Wikipedii, wspólnie wszystkim autonomicznym wersjom językowym tej encyklopedii, nazywane są filarami. Pięć filarów określa podstawowe cechy: „Wikipedia to encyklopedia”, „Wikipedia to neutralny punkt widzenia”, „Wikipedia to wolny zbiór wiedzy”, „Wikipedia to przestrzeganie netykiety” oraz „Wikipedia to brak sztywnych reguł”¹⁴.

Z pierwszych trzech filarów dających wytyczne do pisanie artykułów wynika wprost pięć zasad, omówionych poniżej. Czwarty filar odnosi się do norm zachowania się wikipedystów wobec siebie. Piąty przyznaje społeczności wikipedystów status suwerena wikipedycznego porządku (uzależnia ogół uregulowań od woli społeczności – jedynym wyjątkiem są filary).

Społeczność każdej wersji językowej Wikipedii ma prawo interpretowania i rozwijania zasad wynikających z pierwszych trzech filarów, a także tworzenia, zmiany i znoszenia innych zasad oraz zaleceń edycyjnych (rozwiązujących drugorzędne problemy powstające przy pisaniu artykułów, nierzadko wprowadzających różnorodne standardy).

¹² <http://www.pcworld.pl/artykuly/368354/Richard.Stallman.Oprogramowanie.powinno.szanowac.nasza.wolnosc.html>, 14.09.2013 r., zob. też: D. Jemielnik, S. Skolik, *Otwartość i zaufanie ...*, s. 95.

¹³ M. Jankowska, *Autorstwo „zbiiorowe” na przykładzie Wikipedii*, „Zeszyty Naukowe UJ” 2010, zesz. 4, s. 23.

¹⁴ http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Pięć_filarów, 15.08.2013 r.

III. CHARAKTERYSTYKA PODSTAWOWYCH ZASAD WIKIPEDII

Fundamenty Wikipedii stanowi pięć filarów, zaś ich konkretyzację stanowi pięć zasad, częściej od filarów stosowanych wprost i przytaczanych w dyskusjach.

Pierwsza zasada została przetłumaczona z języka angielskiego *No original research* jako „Nie przedstawiamy twórczości własnej”. Zakazuje ona wprowadzania twierdzeń, które wcześniej nie zostały opublikowane. Jej skutkiem jest prawidłowość, że Wikipedia jest w każdym przypadku wtórnym źródłem informacji, a twórczość wikipedystów, związanych granicami wiedzy dostarczonej przez źródła pierwotne, może polegać najwyżej na kompilacji. Nie można oprzeć treści na bazie własnych obserwacji, wywiadu czy eksperymentu, o ile wyniki tych działań nie zostały upublicznione niezależnie od Wikipedii w taki sposób, aby można było je zacytować. Pojawiają się też trudności w interpretacji, czy można napisać artykuł na podstawie źródeł archiwalnych.

Jako druga wymieniona jest zasada wyliczająca negatywne definicje Wikipedii odnoszące się do jej charakteru i roli w Internecie oraz kształtujące jej zawartość (nie jest encyklopedią papierową, słownikiem, blogiem, mównicą itp.), a także wyliczająca negatywne definicje społeczności wikipedystów (nie jest demokracją, biurokracją, anarchią).

Koresponduje z nimi zasada neutralnego punktu widzenia wprowadzająca ideę encyklopedii powszechnej, a nie na przykład etnocentrycznej; niekiedy przedstawiającej sumę najbardziej popularnych stanowisk, lecz nie lansującej żadnego z nich. Naruszenia tych trzech zasad są najczęstszym przedmiotem sporów doświadczonych wikipedystów.

Kolejna zasada, o pochodnym charakterze w stosunku do dwóch przedstawionych wyżej, nakłada na wikipedystę wprowadzającego nowe treści obowiązek przytoczenia odpowiednich źródeł informacji – przyjmuje się, że winny być przedstawione w formie przypisów bibliograficznych lub zestawu bibliografii pod artykułem.

Piąta zasada rozwija status Wikipedii jako zbioru utworów autorskich opublikowanych na licencji Creative Commons: CC BY-SA 3.0, a częściowo także na licencji GNU FDL. Określają one prawa i obowiązki autorów treści oraz osób korzystających z Wikipedii, a także sposób postępowania z tekstami naruszającymi prawa autorskie. Licencja CC BY-SA 3.0 przewiduje, że utwór stworzony na jej podstawie można kopiować, rozpowszechniać, odtwarzać i wykonywać, tworzyć utwory zależne, a co więcej – wykorzystać utwór w celu komercyjnym. Ponadto utwór należy oznaczyć w sposób określony przez pierwotnego twórcę, a jeśli zmienia się lub przekształca utwór, lub tworzy inny na jego podstawie, można

rozpowszechniać powstały w ten sposób nowy utwór tylko na podstawie takiej samej licencji, czyli również CC BY-SA 3.0. Dzięki temu nie następuje proces zawłaszczania przez wtórnych użytkowników utworów, które pierwotnie i wedle zamysłu ich pierwszych autorów zostały wprowadzone do powszechnego użytku na wolnej licencji¹⁵.

IV. PODSTAWOWE POJĘCIA DOTYCZĄCE SPOŁECZNOŚCI WIKIPEDYSTÓW

Tematyka Wikipedii była już poruszana w literaturze prawniczej, jednak brakuje spojrzenia na społeczność wikipedystów, którzy mogą mieć związek z prawem pod kątem wykonywanego zawodu lub nauki, przejawiać zainteresowania prawnicze, posiadać doświadczenia praktyczne i wykorzystywać je do edycji artykułów prawniczych w Wikipedii.

W rozumieniu części osób edytujących Wikipedię wikipedystą jest ten, kto założył konto użytkownika w Wikipedii i kiedykolwiek edytował strony Wikipedii. Autorzy artykułu opowiadają się za definicją o węższym zakresie: wikipedystą jest ten, kto założył konto użytkownika, regularnie edytuje, choćby przejawiał minimalną aktywność i komunikuje się z innymi wikipedystami, budując w ten sposób tożsamość znaną innym wikipedystom. „Wikipedysta” to w istocie nazwa roli społecznej.

Użytkownik jest natomiast terminem technicznym, pozbawionym elementu społecznego, oznaczającym zarejestrowanego autora edycji. Jedna osoba może mieć kilka kont użytkownika, będąc kilkoma wikipedystami (o ile społeczność nie wiąże fizycznej tożsamości tej osoby z więcej niż jednym kontem). Kiedy tożsamość zostaje stwierdzona, nowsze konta nazywa się „pacynkami” konta pierwotnego¹⁶. Przykładowo od wiosny do jesieni 2011 roku ta sama osoba kierowała kontami Klondiek i Quantité négligeable, występującymi jako dwoje wikipedystów¹⁷. Znane są też inne sytuacje, kiedy z jednego konta korzysta kilka osób (kilkoro wikipedystów): użytkownik Farary to Lena i Tomasz (małżeństwo wikipedystów)¹⁸. W ujęciu autorów, nie jest wikipedystą czytelnik Wikipedii, choćby założył konto użytkownika, ani użytkownik, który poprawia zauważone błędy, dopóki nie podejmie współpracy z innymi wikipedystami.

Michał Danielewicz trafnie użył sformułowania „wirtualnej tożsamości” dla określenia wikipedystów. Dodał, z czym autorzy się zgadzają, że „wirtualny” nie znaczy „fikcyjny”, gdyż wirtualna tożsamość konstruowana na użytek Wiki-

¹⁵ Por. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.pl>, 14.09.2013 r.

¹⁶ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Pacynka>, 17.08.2013r.

¹⁷ http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedysta:Quantité_négligeable, 17.08.2013 r.

¹⁸ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedysta:Farary>, 14.09.2013 r.

pedii, choć nie zawsze pokrywa się z fizyczną tożsamością użytkownika, posiada jednak dla jej właściciela jak najbardziej realny charakter¹⁹. Dariusz Jemielniak opisał przywiązanie wikipedystów do braku kontroli realnej tożsamości użytkowników, które można traktować jako jedną z niepisanych zasad rządzących tym „wirtualnym plemieniem”²⁰. Istnieją jednak przypadki, gdy długo edytujący wikipedyści zmieniają fantazyjną nazwę użytkownika na prawdziwe imię i nazwisko. Przykład dał Tomasz Raburski, który przez około trzy lata używał pseudonimu Bluszczokrzew²¹.

V. POLA AKTYWNOŚCI WIKIPEDYSTÓW-PRAWNIKÓW I ICH ROLA W SPOŁECZNOŚCI WIKIPEDYSTÓW

Aktywność wikipedystów nie ogranicza się do pisania artykułów i związanej z tym komunikacji. Biorą oni udział w dyskusjach, głosowaniach, przedsięwzięciach, rozwijają metastrony Wikipedii (strony głównie techniczne, nie prezentujące haseł encyklopedycznych)²². Część wikipedystów posiadających wiedzę z zakresu prawa założyła Wikiprojekt Prawo, koordynujący rozwijanie artykułów prawniczych, oraz Portal Prawo, prezentujący wybrane artykuły prawnicze²³.

Niektórzy używają Wikipedii jako narzędzia wspomagającego nauczanie prawa (gdy edytującym jest wykładowca), albo uczenie się prawa (gdy student-wikipedysta ucząc się danej dziedziny prawa pisze artykuły)²⁴. Co charakterystyczne – jak wynika z przeprowadzonych przez autorów wywiadów – większa część najbardziej zaangażowanych wikipedystów-prawników określa edytowanie artykułów prawniczych jako trudne. Koresponduje z tym opinia, że popularne jest unikanie edytowania artykułów z dziedziny zawodowej i oddawanie się w Wikipedii swojemu hobby.

Najaktywniejsi wikipedyści-prawnicy podejmują się dodatkowych zadań wykraczających poza edytowanie, m.in. dysponują większymi uprawnieniami technicznymi, koordynują współpracę wikipedystów, analizują tendencje dotyczące Wikimediów (międzynarodowego ruchu, którego elementem jest Wikiped-

¹⁹ M. Danielewicz, *Wikipedia – socjologiczny reportaż z miejsca zdarzeń*, „Studia Socjologiczne” 2010, nr 2, s. 139. Zob. też tegoż autora, *Nowe modele zaangażowania społecznego na przykładzie społeczności wikipedystów*, praca magisterska, Warszawa 2008 [online].

²⁰ D. Jemielniak, *Życie wirtualnych...*, s. 93 i 160.

²¹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedysta:Tomasz_Raburski, 17.08.2013 r.

²² <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Metastrony>, 14.09.2013 r.

²³ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Prawo>; <http://pl.wikipedia.org/wiki/Portal:Prawo>, 14.09.2013 r.

²⁴ http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Projekty_szkolne_i_akademickie, 14.09.2013 r.

dia), zasiadają we władzach Stowarzyszenia Wikimedia Polska, którego celem jest promowanie i wspieranie Wikimediów na terenie Polski, reprezentują Wikimedia na zewnątrz²⁵.

Przyjęło się, że przynajmniej jeden prawnik lub student prawa starszego roku powinien być obecny w składzie każdej kadencji Komitetu Arbitrażowego, który jest organem ostatniej instancji powołanym do rozstrzygania najpoważniejszych sporów między wikipedystami²⁶. Od roku 2008 w skład Komitetu różnych kadencji wchodził: sędzia, adwokat, asystent sędziego, aplikant radcowski i dwóch studentów prawa. Kryterium wykształcenia prawniczego ma również znaczenie w przypadku udzielenia uprawnień rewizora, ukrywającego zmiany naruszające ochronę danych osobowych²⁷.

VI. WIKIPEDYŚCI PRAWNICY – WYNIKI BADAŃ STATYSTYCZNYCH

Według danych z 15 sierpnia 2013 roku użytkowników deklarujących znajomość terminologii stosowanej w naukach prawnych było 279²⁸. Tę grupę poddano badaniom, w których zwrócono uwagę na dwa aktualne problemy ogółu społeczności wikipedystów: kwestię niedostatecznej reprezentacji kobiet i dysproporcję produktywności autorów Wikipedii.

Metoda badania wspomnianej grupy ma liczne ograniczenia. Nie wszyscy deklarujący znajomość terminologii edytują artykuły z dziedziny prawa, nie wszyscy też są teoretykami lub praktykami prawa, nie każdy z nich ma w swojej pracy zawodowej styczność z prawem. Ponadto istnieje nieznana liczba wikipedystów-prawników, którzy nie złożyli takiej deklaracji.

Na wartość zebranych danych statystycznych wpływają także inne zmienne. Liczba edycji oraz początek zaangażowania w Wikipedii mogą być inne w przypadku wikipedystów, którzy zmienili nazwę użytkownika (*nick*) i są w związku z tym liczeni jak kilku użytkowników. Serwer narzędziowy liczy wyłącznie nieusunięte edycje i wykonane spod jednej nazwy użytkownika²⁹. Nie bierze pod uwagę edycji autorów niezalogowanych. Współautorowi tego tekstu (Karol Karolus) licznik pokazuje liczbę edycji 3730, a za poprzednie nicki (Karolus i Karol Dąbrowski) – łącznie 5683. Oznacza, to że ogólna liczba nieusuniętych edycji w ciągu całej aktywności w Wikipedii, na dzień 15 sierpnia 2013 roku, wynosiła 9413.

²⁵ <http://www.wikimedia.org/>; <http://pl.wikimedia.org/wiki/Statut>, 14.09.2013 r.

²⁶ http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Komitet_Arbitrazowy, 14.09.2013 r.

²⁷ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Rewizorzy>, 14.09.2013 r.

²⁸ http://pl.wikipedia.org/wiki/Kategoria:User_praw, 15.08.2013 r.

²⁹ Niektóre edycje są usuwane, tzn. widoczne wyłącznie dla administratorów Wikipedii.

Wśród wikipedystów znajduje się niewielki odsetek kobiet, w skali globalnej szacowany na 15%³⁰. Trudno jednak zidentyfikować płeć autorów edycji, co wynika z wielu przyczyn społecznych i technicznych. Wikipedystki mogą nie deklarować swojej płci, wybierać pseudonimy niepozwalające na rozpoznanie płci, mogą też nie zaznaczyć w preferencjach użytkownika opcji żeńskiego interfejsu, domyślnie ustawionego jako męski. Poza tym możliwość włączenia tej opcji została uruchomiona w październiku 2011 roku, a część użytkowników zaprzestała działalności przed tą datą³¹. Ogółem w trakcie analizy stron użytkowników deklarujących znajomość terminologii prawniczej doliczono się dwunastu użytkowniczek, co stanowi jedynie 4,3% grupy. Dla porównania, wśród administratorów polskojęzycznej Wikipedii odsetek ten w marcu 2014 roku wynosił 10% (14 na 143 osoby)³².

Pośród 279 użytkowników 118 (tj. 42,3% grupy) w ciągu swojej działalności nie wykonało powyżej 100 edycji. Ich średnia liczba edycji wynosiła 38, podczas gdy ogólna – nieco poniżej 4,5 tysiąca. Ta różnica wynika m.in. z faktu, że zachęca się początkujących użytkowników do składania deklaracji dotyczących umiejętności, zanim ugruntują sobie motywację do edytowania Wikipedii³³.

Kolejno została wzięta pod uwagę liczba 161 użytkowników, którym licznik wykazuje liczbę edycji większą niż sto lub równą stu. 73 z nich zaprzestało edycji, czyli odeszło lub znacząco ograniczyło swoją działalność przed rokiem 2013³⁴. Jest to 45,3% użytkowników deklarujących znajomość terminologii prawniczej spośród tych, którzy wykonali przynajmniej 100 edycji. Zarysowuje się więc charakterystyczna tendencja: na 279 użytkowników 118 wykazało wkład niższy niż 100 edycji, a 73 zrezygnowało z edytowania. Pozostało więc w Wikipedii 88 użytkowników o wkładzie nie niższym niż 100 edycji oraz aktywnych w 2013 roku. Jest to 31,5% badanej grupy.

Ich działalność zaczęła się w latach 2004–2013. W roku 2004 dołączyło 2 użytkowników, w 2005 – 10, w 2006 – 13, w 2007 – 24, w 2008 – 13, w 2009 – 10, w 2010 – 5, w 2011 – 7, w 2012 – 3, a w 2013 – 1. Dane te pokazują obraz starzenia się tej grupy wikipedystów.

Nie wykryto żadnego użytkownika posiadającego co najmniej 100 edycji,

³⁰ <http://suegardner.org/2011/02/19/nine-reasons-why-women-dont-edit-wikipedia-in-their-own-words>, 15.08.2013 r.

³¹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Pomoc:Nowości_wprowadzone_w_MediaWiki_1.18, 17.08.2013 r.

³² <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Administratorzy>

³³ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Szablon:Witaj>, 17.08.2013 r.

³⁴ Przypadki definitywnego odejścia produktywnych użytkowników od Wikipedii są rzadkie. Ilekroć jest mowa o użytkownikach, którzy zaprzestali edytowania, chodzi o tych, których wkład jest zbliżony do zera lub zerowy.

który by zrezygnował z edytowania przed rokiem 2006. Rozkład odejścia w ciągu lat przedstawia się następująco: w 2006 roku odeszło 2 użytkowników, 2007 – 3, 2008 – 5, 2009 – 12, 2010 – 15, 2011 – 11, 2012 – 25. Wzrost liczby użytkowników rezygnujących z edytowania Wikipedii w badanej grupie jest wyraźny.

Spośród użytkowników, którzy zrezygnowali z edytowania w latach 2006–2012, czworo użytkowników edytowało krócej niż rok, 14 zrezygnowało z aktywności w Wikipedii po roku, 9 po dwóch latach, 12 – po trzech, 10 – po czterech, 12 – po pięciu, 9 – po sześciu, a 3 po siedmiu latach edytowania.

Oznacza to, że trzon aktywnych wikipedystów ze znajomością terminologii prawniczej tworzą użytkownicy, którzy zarejestrowali się w latach 2005–2009. Najwięcej wikipedystów, którzy pozostali, zaczęło współtworzyć Wikipedię w 2007 roku. Można sądzić, że wiązało się to między innymi ze wzrostem popularności Wikipedii w tamtym czasie. Biorąc pod uwagę fakt, że w 2012 roku odeszło 25 osób, a w latach 2012–2013 przyszły cztery osoby, to ubytek aktywnych wikipedystów jest znaczący.

Liczba edycji wykonywanych przez aktywnych użytkowników wahała się od 104 do 73 547. Od 2004 roku wykonali oni 632 525 edycji. Porównując liczbę edycji aktywnych użytkowników do edycji użytkowników z wkładem mniejszym niż 100, różnica jest diametralna. Sześciu użytkowników wykonało ponad 30 tysięcy edycji na łączną liczbę ok. 320 tysięcy edycji, co oznacza, że wykonali ponad połowę edycji całej grupy aktywnych użytkowników deklarujących znajomość terminologii prawniczej. W przedziale edycji od 15 tysięcy do 30 tysięcy działało również sześciu użytkowników, którzy wykonali ok. 123 tysiące edycji. Razem z poprzednimi daje to 442 tysiące edycji, czyli prawie 70% wszystkich zmian w Wikipedii dokonanych przez użytkowników z kategorii „user praw”. Jedenastu użytkowników wykonało od 5000 do 14 999 edycji; 27 użytkowników – od 1000 do 4999 edycji, 25 – od 200 do 999 edycji, a 13 – od 100 do 199.

Tak wiele wprowadzonych zmian do Wikipedii przez tak niewielu wiąże się ze zjawiskiem edycji technicznych i koordynacyjnych, których wykonywanie jest charakterystyczne dla najbardziej zaangażowanych użytkowników, ale również podaje w wątpliwość masowy, zdecentralizowany charakter rozwijania polskojęzycznej Wikipedii, właściwy raczej dla wersji Wikipedii pisanych w językach używanych w co najmniej jednym państwie³⁵.

O indywidualistycznym trybie pracy wikipedystów-prawników świadczy liczebność uczestników Wikiprojektu Prawo. Na dzień 15 sierpnia 2013 roku wynosiła ona 5 sklasyfikowanych jako „aktywni”, 3 jako „średnio aktywni” i 27

³⁵ Por. rozważania D. Jemielniaka na temat „choroby licznikowej”: D. Jemielniak, *Życie wirtualnych dzikich...*, s. 69.

jako „nieaktywni”, tak więc jedynie co ósmy użytkownik deklarujący znajomość terminologii prawniczej podjął współpracę w ramach wikiprojektu, definiowanego jako przedsięwzięcie mające na celu rozbudowę, systematyzację oraz poprawę jakości pewnego zakresu informacji; gromadzące i koordynujące działania zainteresowanych wikipedystów³⁶.

W nawiązaniu do powyższych rozważań pożądanym byłoby spojrzeć na ogólne statystyki polskojęzycznej Wikipedii i zarysowujące się tendencje. W I połowie 2013 roku zmiana liczby nowych wikipedystów była przeciwieństwem zmiany tej liczby w II połowie 2005 roku: wówczas liczba aktywnych wikipedystów rosła, a obecnie maleje. W czerwcu 2013 roku zanotowano 158 nowych użytkowników – najmniej od grudnia 2005 roku, gdy zarejestrowało się (wedle statystyk) 201 osób. Przez pół 2013 roku przeciętnie przybywało 187 użytkowników miesięcznie. W tych samych miesiącach rok wcześniej było to 201. Ogółem w I połowie 2012 roku przybyło 1208 użytkowników, a w roku 2013 – 1124, o 84 mniej³⁷.

Statystyki Erika Zachte wskazują, że liczba aktywnych użytkowników wynosiła w czerwcu 2013 roku 1410. Przyjął on, że aktywni są ci użytkownicy, którzy dokonali co najmniej 5 edycji w miesiącu. W czerwcu 2005 roku liczba ta wynosiła 628, a w czerwcu 2006 roku – 1317. W latach 2007–2012 była wyższa. Podobnie liczba bardzo aktywnych użytkowników, dokonujących co najmniej 100 edycji miesięcznie, wynosiła w czerwcu 2013 roku 239, w latach poprzednich: 129 (czerwiec 2005), 252 (czerwiec 2006), a między rokiem 2007 a 2012 była wyższa³⁸.

Interesujące jest, że oglądalność stron w polskojęzycznej Wikipedii mimo spadku edytujących stale rośnie. W marcu 2013 roku osiągnęła swój dotychczasowy pułap maksymalny szacowany na 570 milionów odsłon w ciągu miesiąca³⁹. Były to dane rekordowe. Skłaniają one do namysłu nad zjawiskiem o szerszym znaczeniu, dotyczącym kultury korzystania z Internetu i tworzenia wiedzy w ogóle przez polskie społeczeństwo. Jeżeli liczbę internautów w Polsce w połowie 2013 roku oszacowano na prawie 18 milionów, to można założyć, że co najmniej 10 milionów z nich choć raz skorzystało z Wikipedii⁴⁰. Osób zaś aktywnie tworzących treść Wikipedii było w I połowie 2012 roku średnio 1465. Oznacza to, że niecałe 1500 osób tworzy wiedzę, z której korzysta co najmniej 10 milionów. Jest to wielce interesujący przyczynek do badań nad rolą Wikipedii w życiu Polaków.

³⁶ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikiprojek>, 14.09.2013 r.

³⁷ <http://stats.wikimedia.org/PL/ChartsWikipediaPL.htm>, 14.09.2013 r. Do statystyk włączani są ci użytkownicy, którzy wykazali co najmniej 10 edycji.

³⁸ <http://stats.wikimedia.org/PL/TablesWikipediansEditsGt5.htm>; <http://stats.wikimedia.org/PL/TablesWikipediansEditsGt100.htm>, 14.09.2013 r.

³⁹ <http://stats.wikimedia.org/EN/SummaryPL.htm>, 14.09.2013 r.

⁴⁰ <http://www.ekonomia.rp.pl/arttykul/1028947.html>, 14.09.2013 r.

Mimo malejącego tempa wzrostu liczby użytkowników stale rośnie liczba artykułów, która 24 września 2013 roku osiągnęła 1 000 000⁴¹. Wzrasta też liczba edycji przypadających na jeden artykuł i od stycznia do czerwca 2013 roku było to 28 edycji. W 2005 roku w tych miesiącach było to od 9 do 12 edycji. Od lutego 2012 roku na stałym poziomie utrzymuje się liczba nowych artykułów, w granicach od 220 (czerwiec i lipiec 2012, luty 2013), do 150 (listopad 2012). W 2005 roku nowych artykułów przybywało zwykle od 110 do 190, ale trzy miesiące w ówczesnym roku przyniosły skokowy wzrost: 1128 we wrześniu, 580 w październiku i 340 w grudniu. Wśród wikipedystów panuje przekonanie, że długofalowy spadek przyrostu nowych artykułów w polskojęzycznej Wikipedii wiąże się z zarzuceniem strategii ilościowej i skupieniem się na poprawie jakości⁴². Z drugiej strony wiele artykułów nie jest rozwijanych ani aktualizowanych mimo że upłynęło kilka lat od czasu ich powstania.

Podsumowując, można nakreślić uproszczony statystyczny portret przeciętnego aktywnego wikipedysty deklarującego znajomość terminologii prawniczej: jest mężczyzną, zarejestrował się w Wikipedii w latach 2005–2009, jego liczba edycji mieści się w przedziale od 200 do 4999 i nie podjął współpracy w ramach Wikiprojektu Prawo.

VII. UWAGI KOŃCOWE

Podane w tekście dane statystyczne nie wyczerpują obrazu grupy użytkowników deklarujących znajomość terminologii prawniczej. Stanowią wstęp do szerszych badań ilościowych. Badania ilościowe powinny zostać następnie uzupełnione o badania jakościowe, do których autorzy będą się przymierzać w kolejnych publikacjach.

Warto byłoby przyrzeć się wkładowi poszczególnych użytkowników deklarujących znajomość terminologii prawniczej. Zbadać, jaki procent ich aktywności przypada na rozwijanie artykułów prawniczych, tym bardziej, że edycje użytkowników są wyraźnie spersonalizowane, ich liczba i rodzaj zależy od woli wikipedysty (który samodzielnie decyduje o doborze pól aktywności i zadań, jakie realizuje), hobby, posiadanego wolnego czasu, a nawet nastroju. Warto też opisać Wikiprojekt Prawo oraz Portal Prawo, które pozostają pod opieką jednego ze współautorów niniejszego artykułu.

Nie o wszystkich użytkownikach deklarujących znajomość terminologii prawniczej można też powiedzieć, że są prawnikami. Część z nich wpisała

⁴¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Liczba_artykułów_w_polskojęzycznej_Wikipedii, 14.09.2013 r.

⁴² https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Miesiąc_wyróżnionego_artykułu, 14.09.2013 r.

na swoich stronach, że jest studentami kierunków prawniczych, ale zaprzestała aktywnie udzielać się w Wikipedii i ich deklaracje mogły się zdezaktualizować. Oznaczałoby to jednak, że istnieje część użytkowników, która przyszła do Wikipedii w okresie studiów prawniczych, a to już pokazuje pewną grupę docelową potencjalnych twórców Wikipedii, którą można by zachęcić do jej współtworzenia i pozostania w grupie aktywnych wikipedystów.

Nie zaszkodzi pochylić się nad problemem encyklopedyczności zjawisk z zakresu prawa, które mogłyby lub powinny zostać opisane w Wikipedii. Szczególnym tego przypadkiem są precedensowe wyroki sądów. Brakuje sprecyzowanej polityki wśród wikipedystów zainteresowanych prawem odnośnie do tworzenia i utrzymywania artykułów prawniczych. Stosowanie ogólnych zasad Wikipedii przemawiałoby za odrzuceniem tymczasowości, jaka charakteryzuje przepisy prawa powszechnie obowiązującego (gdyż są stale nowelizowane), co narzuciłoby skupienie się na definicjach i opisach instytucji prawnych formułowanych z użyciem czasu przeszłego. W pewnej mierze uniknięto by w ten sposób wady nieustającej dezaktualizacji treści.

W porównaniu do liczby studentów prawa w Polsce i osób, które zdobyły zawód prawnika, liczba aktywnych użytkowników Wikipedii z zadeklarowaną znajomością terminologii prawniczej jest znikoma. Rzutuje to – zdaniem autorów – na liczbę i jakość artykułów prawniczych w tej największej na świecie internetowej encyklopedii.

LAWYERS AMONG WIKIPEDIANS – A STATISTICAL SKETCH

Wikipedia is a virtual organization. It is a phenomenon of the Internet culture, which attracts millions of readers and thousands of volunteers. It is an encyclopaedia created on the basis of a free licence and its contents can be copied and modified by anyone. Some of the important rules of Wikipedia are the following: respecting encyclopaedic content, neutral point of view and verifiability of contents, i.e. basing on the sources which have been already published. One should not enter to Wikipedia theses, which have not been published before, e.g. not published outcomes of one's own experiments or observations. There are lawyers among wikipedians, and as at 15 August 2013 there were 279 users declaring the familiarity with the legal terminology. Among them there were 4.3% declaring as female users (12 users). There were 42.3% from the group above (118 users) who have not achieved the editing number higher than 100, and 73 persons who gave up editing. Therefore, there are the remaining 88 users of Wikipedia with the input higher than or equal to 100 editions and active in 2013. This constituted 31.5% of the surveyed group, which was analyzed in the article.